

Ein dagur á Kirkjubøreyni

Hugskot um óspilta náttúru — og fíggindar hennara

Hanus Andreassen skrifvar

Ein av hesum fögur sól-skinsdøgnum, sum hava verið í seinastuni, fór undirritaði ein túr upp á Kirkjubøreyn. Eg gekk upp um Tvørfelli, igjøgnum Reynsmúlalág, niðan á sjálvt reynið, haðani suðureftir móti Kirkjubønesi. Hetta var ein fagnaðardagur. Ovast á reyninum, í tí merkiliga, grýtta slættlendinum, stóðu tjarnirnar, blankar og klárar. Onkur tjørn var upptornað, og á tí sevaknsa, skróvturra botninum sløddust fjarðar og ullarlagdir. Fyri fótunum vuku túgvublómur í litfögurum bókum, summa staðni eisini broðber og blakolla. Einastaðni fór ein hara rennandi, grá, aftanhvit, merkiliga spøk. Komin nakað suður um reynið fór eg út á røðina vestanfyrir og sá oman á Bø. Tað raska fólkið, sum her býði, mangan ivaleyst í trongligum korum — og sum seinni spjaddist um ein stóran part av Føroyum — hevur sína søgu. Ivaleyst er hon meira gerandislig enn Kirkjubøar søga, og kortini, onkur átti at fest hana á blað. Á veg heimaftur, fram við sjónum, um Glyvursnes, kom eg fram við líkku-reiðrunum. Eggini vóru útkomin, og ungarnir farnir til stroks. Í onkrum einstøkum reiðri lógu teir kortini enn, kropnir tætt inn at hvørjum øðrum,

pinnastillir at kalla, sum royndu teir at gera alt, so at eingin skuldi varnast teir.

Eg vil ráða øllum — sum orka og hava heilsuna — at ganga henda túrin. Yrkjarnir leggja okkum í geyma at vera góð við land okkara og ikki at gloyma minsta blettin. Hetta — sjálvur sterturin á Streymoynni — snotuliga skaptur frá natúrinum á hond, við lág og reyni, fløtum og lægdum, yðjandi av lívi, urtum og fuglum — er ikki minsti bletturin í Føroyum. Men skalt tú siggja hann, er ikki óhugsandi, at tú mást bera skjótt at. Tí nettupp her hava nakrir einstaklingar, óbodnir og óbidnir, avgjort at byggja ein stór-an altjóða flogvøll. Tað er ikki torført at imynda sær, hvat ein sovordin bygging fer at føra við sær. Sunnari endi á Streymoynni er smalur. Og ein flogvøllur rúgvur — sum kunnugt — nógv upp. Er vøllurin fyrst bygdur, amast annað uppá. Her fara hotell at verða bygd, í hópatali. Her fara selubúðir at koma, ein rúgva. Her verða bygd stór parkeringspláss. Stutt sagt: Av hesum partinum av Suðurstreymoy verður einki eftir.

Nógvir træðir eru í hesum máli, umhvørvisligir, fíggjarligir, hernaðarligir, lögfrøðiligar.

Sjálvur dugi eg ikki at siggja nakra skilagóða grund til at byggja ein flogvøll her. Skuldi onkur grund verið fyrri hesum — og tað kundi jú hugsast — so eru sanniliga fleiri grundir imóti eini sovordnari bygging — og tær víga nógv! Lat meg á hesum sinni bara nevna ein spurning, sum er partur av einum stórra máli, nevniliga umhvørvismálinum. Í mong ár hava fólk, sum búgva nær keiini, gramt seg um hesar skipsmotorarnar, sum liggja og klikkja og dunka um náttina, hjá mongum hevur náttarsøvunurin verið litil og eingin, og dømi eru um, at hesin larmurin hevur verið við til at forkomið heilsuna hjá fólki. Hvussu verður nú, tá risastór flogfara at koma skramblandi yvir Havnini, seint og tíðliga, nátt og dag? Ætlar Poul Michelsen at koma í søguna sum tann borgmeistarin, ið garanteraði havnarkonum permanentan andvekur í öldir?

Ahugaverður er mátin, hetta málið er borið ella — tori eg næstan at siga — troðkað fram uppá. Vit føroyingar leggja dent á — í sang, í røðum, og ikki minst, tá vit skulu gera okkum upp fyrri útlendingum — at vit eru demokratir og eiga elsta ting í Norðurlondum. Í hesum máli er øll demokratisk

hugsan skúgvad til viks, óstortsliga eftir minum tykki. Einstaklingar hava í langa tíð fært loyniligar samráðingar, uttan at hava nakað mandat til tess. Onnur fólkavald umboð hava ikki verið eftirspurd, ja, alt hevur verið gjørt fyrri, at tey einki skuldu fáa at vita! Eingin spyr um hugsanina hjá teimum, vanligu borgarunum — ja, tað kemur ongum í huga, at borgarin hevur nakra hugsan, hóast hetta er eitt tað størsta einstaka málið i okkara nýggjari søgu.

Sum í so mongum øðrum førum, so hevur flogvallarmálið ikki bara týðning sum samfelagsmál í sjálvum sær, men eisini — visandi út um seg sjálvt — sum dømi um eitt rák í Føroya andiliga streymasjógvi, sum ivaleyst ikki er nýtt, men sum tykist at fáa sjónskari og sjónskari avleiðingar. Vit føroyingar hava brúk fyrri hugflogi og áráði á tí vinnuliga og samfelagsliga økinum, eingin ivi er um tað. Men spurningurin er, hvar ið markid gongur, millum — øðrumegin — hugflog í positivum týðningi og — hinumegin — ein atburð imóti landi og fólki, natúru og natúrrikidømi, sum er sjálvsøkin og bondskur og ábyrgdarleysur og sum í seinastu syftu kann koma at beina

fyrri hesum landinum.

Vit minnst øll tær beisku reglurnar hjá Simuni av Skarði: »Fyri mongum donskum fúta, máttu Føroya bøndur lúta«. Sannleikin tykist at vera, at vit her heima í Føroyum hava klakt eitt fólkaslag, sum er valdfýsnari og frekari enn allir teir donsku fútar og embætismenn, sum í miðöldini hildu føroyingum niðri. Hesir menn, summir fólkavaldir, aðrir vinnulivsfantastar, vísa litla virðing fyrri landi og fólki. Teirra fyrimumur tykist at vera, at jú ørari teirra ætlanir eru, jú undirbrotligari bukka vit, tá vit treytaleyst geva teimum grønt ljós. Fyri teimum víkja sómi, siður, lóg og rættur. Fyri teimum mugu Føroya bøndur lúta »her á síni egna jørð«. Hugsu vit um ta føroysku natúrina, um tað natúrliga ríkidømið her um leiðir, og hugsu vit víðari um ta føroysku vistskipanina, ið fevnir um t.d. eitt so viðbrekið øki sum undirgrundina, má ein stórlega bera ótta fyrri, hvat skaða fyrilitsloysið og óhógvin hjá slíkum forkroystum uppstreimingum kann fara at gera. Kanska var tað hetta rákið og hesar menn, skaldið Janus Djurhuus hugsaði um, tá hann yrkti:

*Leyvið dettur, dettur —
havið slettir, slettir —
tá um aldarøð er farið,
hvát av Føroyum er tá
eftir?*

Til seinast fari eg at loyva mær einaferð enn at venda aftur til málið sjálvt. Um bløðini siga rætt frá, hava teir triggir mennir í Velbastað-Kirkjubøar kommunu tikið stóðu fyrri at byggja flogvøll. Hesir triggir limirnir eru allir skilagóðir, dæmliðir og sakliga hugsandi menn. Men álvaratos, í hesum máli haldi eg, konufólkin í Kirkjubø og á Velbastað hava vist meiri skil enn mennir. Tað er ikki ringt at skilja, at kommunurnar vestanfyrri onkursvegna vilja legitimera teirra brúksrætt til hagan, nú tær kenna seg höttar av Havnini og Argjum. Henda stóða er bara ikki nokur saklig grund til at byggja ein flogvøll. Eitt er vist: skal hvør kommuna, ið kennir seg hötta av grannakommunum, sum traa eftir Lebensraum, byggja ein flogvøll, kann koma at siggja nossligt út í Føroyum um nokur ár.

At enda skal eg boða frá, at tað er liv uppi á Kirkjubøreyni og í Glyvursghaga. At stoytt asfalt, har ið nú gras og moso vaksa, og floygt pylsupappirum, har ið nú lógvin flýgur, tað hevði verið eitt afturstig.

Føroyska natúran...

...og ørskapurin